

Hjem > Promilleafgiftsfonden > 2014 > Robuste økonomiske analyser > Vurdering af de økonomiske konsekvenser ved gødningsforbud på §3-arealer

Vurdering af de økonomiske konsekvenser ved gødningsforbud på §3-arealer

Der er foretaget en vurdering af de økonomiske konsekvenser af et evt. gødningsforbud på §3-arealer. Det anslås, Promilleafgiftsfonden for landbrug at forbuddet vil omfatte omkring 45.000 ha.

Kort resume af de anslåede konsekvenser

Afhængig af arealtype, driftstype, afgrøde, udbytteneiveau, brug af husdyrgødning og mulighederne i alternativ praksis kan det forventes, at det direkte driftstab udgør mellem 0 og 5.000 kr. pr. ha.

Et groft skønnet, vægtet gennemsnit for det direkte driftstab ligger omkring 1.500 kr. pr. ha, forudsat udbytterne ligger på niveau med normudbytter og der anvendes handelsgødning på en væsentlig del af arealerne. Skal der findes alternative afsætningsmuligheder for husdyrgødning, er dette en ekstra udgift, ligesom forhold omkring specialproduktion, foderforsyning, ukrudtsbekæmpelse og økologi kan gøre driftstabet endnu større. Ifølge [pressemeldelse](#) fra Miljøministeriet d. 6.10.2014 skal forbuddet dog ikke omfatte økologiske bedrifter.

Der kan blive tale om engangsudgifter til ændring af miljøgodkendelse eller alternativt driftstab som følge af reduceret husdyrhold. Hertil kommer udgifter til tilpasning af maskinpark mv.

Der må forventes en væsentlig forringelse af jordværdien ved handel. Et groft skøn på baggrund af ovenstående er et gennemsnitligt værditab på 40.000 kr. pr. ha på ca. 45.000 ha, i alt ca. 1,8 mia. kr.

De økonomiske konsekvenser for den enkelte ejendom ved ophør af gødsugning og sprøjtning på §3-arealer afhænger af mange faktorer og vil påvirke bedrifterne vidt forskelligt.

Hvilke arealer vil blive omfattet af forbuddet?

Der er lavet en GIS-analyse af antal ha registreret som §3, sammenholdt med arealer med en kvælstofkvote. Opgørelsen, der er baseret på data fra 2012, viser, at §3-arealer med en N-kvotet samlet udgjorde 54.248 ha. Ca. 9.300 ha er registreret indenfor afgrødekoder med "omdrift", hvilket tyder på, at der enten er tale om fejlregistreringer som §3-areal, at arealerne netop dette år har været omlagt, men ikke vil blive omlagt igen over de næste mange år - eller der er anvendt forkert afgrødekoder.

Disse arealer indgår ikke i nedenstående vurdering, da kun en del af §3-arealerne - kulturengene - kan omlægges, hvis det har været hidtidig praksis. For at arealerne er omfattet af en §3-beskyttelse, forudsætter det, at arealerne ikke omlægges hyppigere end hvert 7. - 10. år. Arealer, hvor hidtidig praksis har været omlægning hyppigere end hvert 7. - 10. år, er ikke omfattet af en §3-beskyttelse og skal derfor ikke medtages i disse vurderinger.

Derfor er et mere sikkert estimat ca. 45.000 ha. Ud af disse er ca. 42.000 ha fordelt på afgrødekoder 250, 251 og 252 indenfor "permanent græs", desuden er ca. 3.000 ha fordelt på ca. 20 tilsvarende afgrødekoder, f.eks. 268 "Græs under 50 % kløver, lavt udbytte".

Såfremt et forbud træder i kraft, får det en række økonomiske konsekvenser i form af direkte driftstab, afledte tab og udgifter samt tab af jordens værdi.

Det vurderes, at det primært er ferske enge og strandenge, der får tildelt gødning.

Der er desuden indhentet eksempler fra ledende miljøkonsulenter samt konsulenter tilknyttet netværk for natur eller planlægning.

Eksemplerne viser, at mange arealer bliver gødet intensivt til produktion af hø, ensilage, wrapballer eller grøntpiller, og uden sprøjtning kan det være umuligt at opfylde aftagernes kvalitetskrav til wrapballer. Kvæghold kræver i stort omfang, at væksten startes op med gødning, så dyrene kan trives. Konsekvenserne vil være markante både for store husdyrbrugere og for små og mellemstore brug med ammekøer/får/hest, som eksempelvis kan komme til at mangle foder til dyrene om vinteren. Det vil få konsekvenser for naturplejen.

De væsentligste konsekvenser er:

- Uden kvælstofkvote vil både kvalitet og kvantitet af græsafgrøden falde væsentlig. Græsudbyttet på §3-arealerne kan have en væsentlig betydning for ejendommenes foderforsyning. Det betyder, at der enten skal tilkøbes grovfoder eller findes andre dyrkningsarealer for at sikre en tilstrækkelig foderforsyning, hvis udbyttet falder.
- Interessen for at anvende arealerne reduceres væsentligt, hvis muligheden for at gødske og sprøjte forsvinder. Det kan medføre driftsophør på de pågældende arealer, hvilket vil resultere i, at plejen vil blive reduceret til minimumskravet om at rydde arealet for opvækst hvert 5. år. (Dog skal arealer berettiget til Grundbetaling slås mindst én gang årligt)
- Arealet vil mangle i opgørelsen af harmoniarealet. Et areal uden gødningskvote tæller ikke fuldt med i harmoniarealet, men omfatter blot den gødning, der afsættes af græssende dyr. Dette betyder, at nogle af landmændene skal ud og finde ny jord for at opfylde harmonikrav eller lave nye gylleaftaler.
- En del af arealerne modtager tilskud for ikke at sprøjtes og gødes - det skal afklares, hvilke konsekvenser en lovændring vil få for dette tilskud.
- Et forbud mod at gøde og sprøjte §3-arealer vil givetvis betyde, at mange landmænd fremover i højere grad vil gøre en særlig indsats for at holde arealer i en stand, så de ikke vokser ind i en §3-beskyttelse. Det vil eksempelvis medføre udgifter til vedligehold af arealer i form af drænggrøfter, tilkørselsforhold mv.

Vedr. driftstab

Nuværende praksis er forsøgt eksemplificeret ved afgrødekalkule for vedvarende græs, tilpasset N-norm for de afgrøder, der omfatter flest ha. I tabellen nedenfor vises DB II (dækningsbidrag efter omkostninger til maskiner og arbejde) i kr. pr. ha.

Afgrøde Udbytteneiveau N-tildeling	Dyrkning med husdyrgødning afsat ved græsning samt én udbringning af handelsgødning DB II kr. pr. ha	Areal (2012) ha
Permanent græs afgræsning 3.000 FEN, 130 kg N total heraf 70 kg N i handelsgødning	ca. 1.700	29.032
Som ovenstående 1800 FEN 67 kg N heraf 30 kg N i handelsgødning	ca. 550	8.030
Som ovenstående 800 FEN 25 kg N afsat ved græsning	ca. -100	4.819
Sum		41.881

(Kilde: FarmTal afgrødekalkule 2015 for vedvarende græs til afgræsning JB 5-6 med handelsgødning; der er ikke medtaget omkostninger til planteværn; foder ansat til 1.17 kr. pr. FEN)

Hvis det antages, at der på nogle arealer hentes højere udbytter end de 3000 FEN, vil DBII være tilsvarende højere – ved 5.000 FEN ca. 4.100 kr. pr. ha ved en gødningsmængde på 130 kg N.

Hvis det antages, at der på nogle arealer findes højere udbyttenevauer og N-anvendelse og at disse arealer dyrkes med 1 slæt + afgræsning og der tildes handelsgødning og gylle, ligger et anslået DB II her omkring 4.000 – 5.000 kr. pr. ha.

For de 3.000 ha med ca. 20 forskellige afgrødekoder forventes ca. tilsvarende variation i dækningsbidraget.

Vurderet driftstab

Alternativ praksis for de berørte arealer kan f.eks. være dyrkning uden gødsning og planteværn, men med afgræsning eller afpudsning - her vil DBII ligge på ca. -100 til -200 kr. pr. ha ved 800 FEN pr. ha. Hertil kommer ekstra ulemper ved problemer med bekæmpelse af ukrudt, f.eks. Kæmpebjørneklo mv.

Tabet vil i øvrigt være meget afhængigt af driftsformen, og f.eks. omkostninger til erstatning af harmoniareal. Tabt harmoniareal kan værdisættes på flere måder:

- En metode kan være at afsætte overskydende husdyrgødning til en anden aftager. Omkostningen til dette vil afhænge af dyretætheden i området. Nogle steder betaler modtager for transport og udbringning af gylle – andre steder skal leverandøren som minimum betale for udbringning og evt. andre poster, op til ca. 25-35 kr. pr. ton eller ca. 650 - 910 kr. pr. ha ved 26 ton pr. ha.
- Alternativt skal der købes eller lejes jord for at opretholde harmonikrav – prisen på dette vil variere meget med de lokale forhold.
- Det kan også være nødvendigt at få lavet tillægsgodkendelse af sin miljøgodkendelse.
- Et yderligere alternativ vil være reduktion af husdyrholdet.

I det hele taget vil omkostningerne være meget afhængige af udbyttenevauet og driften på den enkelte ejendom.

- Er der tale om få ha §3-areal med lavt udbyttenevau i udgangspunktet, er konsekvenserne ikke så voldsomme som for de bedrifter med mange ha §3-areal og stort udbyttepotentiale.
- Laves der specialproduktion som f.eks. wrapphø, så vil driftstabene blive højere end det her angivne.
- For ejendomme med mange ha kan det desuden være en udfordring at finde supplerende grovfoder andetsteds.
- For økologiske producenter kan det være afgørende for deres produktion, medmindre økologer fritages for gødningsforbuddet (som det sker jf. pressemeddelelse af 6. oktober 2014)

For bedrifterne med et større areal med §3-beskyttede arealer vil det også betyde tilpasning af maskinpark og medarbejderressourcer, hvilket heller ikke er værdisat i nærværende.

Afhængig af arealtype, driftstype, afgrøde, udbyttenevau, brug af husdyrgødning og mulighederne i alternativ praksis - kan det forventes, at det direkte driftstab udgør mellem 0 og 5.000 kr. pr. ha.

Et groft skønnet, vægtet gennemsnit for det direkte driftstab ligger omkring 1.500 kr. pr. ha ved nuværende prisrelationer, forudsat udbytterne ligger på niveau med normudbytter og der anvendes handelsgødning på en væsentlig del af arealerne¹. Skal der findes alternative afsætningsmuligheder for husdyrgødning, er dette en ekstra udgift, ligesom forhold omkring specialproduktion, foderforsyning, ukrudtsbekæmpelse og økologi kan gøre driftstabene endnu større.

¹ (IFRO anslår driftstab på ca. 1.000 kr. pr. ha på 20.000 ha i "IFRO udredning: Vurdering af Natur- og Landbrugskommissionens anbefalinger sektorøkonomiske konsekvenser").

Værdisætning af jorden

Et forbud mod at gødske og sprøjte vil alt andet lige give anledning til et værditab på jorden. Omfanget af tabet afhænger af efterspørgslen på jord i området i øvrigt, herunder til rekreative formål, samt mulighederne i alternativ praksis. Med restriktioner om dyrkning uden gødning og planteværn, begrænset eller intet økonomisk udbytte og tillige krav om afpudsning/rydning må det dog forventes, at jordens værdi vil falde voldsomt. Det konkrete værditab i den enkelte sag vil være meget afhængigt af udgangspunktet.

Ifølge en "mikro-rundspørge" til bl.a. nogle landbrugsmæglere handles §3-arealer for nuværende til 60-100.000 kr. pr. ha afhængig af bonitet og produktionspotentiale.

Hvis arealet ikke oppebærer nogen væsentlig produktion, kan det forventes handlet til 25-35.000 kr. pr. ha.

På baggrund af ovenstående skønnes et gennemsnitligt værditab at være 40.000 kr. pr. ha på 45.000 ha, i alt ca. 1,8 mia. kr.

Hertil kan komme yderligere ejendomsværditab som følge af reduceret husdyrproduktion mv.